

TABAIRA

¹ Però afirma que «de certs tipus de barrancs en diuen *tabacs*: *Tabac* és nom d'algunes partides rurals del Segrià» (*La Ci. de Lleida*, p. 28). El que vol dir, sens dubte, és que el nom propi *Tabac*, estenen-se, s'ha dit *Els Tabacs*, aplicat a les peces d'una partida extensa. Però no tenim, ni ell ens en dóna cap prova, que el mot estigui o hagi estat en ús apeñatiu.

Tabaca, Tabaco, V. Tabac Tabaià, V. La Baia

TABAIRA

La Tabaira, partida rural a la Marina valenciana, en el terme de Teulada (xxxv, 84.60); i *Les Tabaires*, de caràcter semblant, en el te. de Llíria (xxx, 83.16). Es tracta de *tabaira*, aplicat figuradament a una clotada. Mot que ha designat diversos atuells i recipients (gerres, safates i altres peces semblants, de terrissa) o bé, covenets, rebut de l'àrab d'Espanya i el Magreb, on resulta de la forma *tabària*, substantivació de l'adjectiu *tabāri*, -iya, dit primerament de la pisa fabricada en el Tabaristan regió del Nord de Pèrsia. Com s'ha explicat en el *DECat* VIII, 174, hi hagué, doncs, generalment transposició de -rī- en -īr-.

També en la forma primitiva, no transposada, d'on *Les Tabàries*, pda. del te. d'Agost (xxxvi, 49.24). També consta que hi hagué una variant *tabāri* així avui a Algèria, i potser (en sing. o en plural) en el cordovès Abencuzman (segons *DECat*, 175b45); produint-s'hi, doncs, aquella en pogué resultar un *tabāir que en plural *tabāi(r)s* donaria *Tabex*, lloc antic de l'Ebre, documentat en el *Capbreu* d'Entença, fº 2v; amb una reducció fonètica com la que observem en diversos NLL mossàrabs, com *Patraix (Patrairs)*, *Barraix*, *Beni-arru-paix*.

De la variant *tabaila* (*Escrig*, J. G. M. etc.) per encruentament amb *gaibola* (< CAVEOLA) ve *taibola* 'saronet de caçador', d'on *Taiboles*, pda. d'Estubeny (*DECat* VIII, 212a51; xxxii, 52).

Tabaires, Tabaries, V. Tabaira Taber, V. Tavertet Taboll, V. T- (misc. àr.) *Tabudell, V. Vintibudell*, s. v. *Vin- Tacàritx*, V. vol. I, 267 *Taco, V. T-* (misc. moss.) *Tacó, Serra ~, V. Serracarbassa, s. v. Serra Tacó, V. T-* (misc. moss.)

TACSIDA

Grossa pda. rural del te. de Castelló de la Plana (xxix, 28.8): 4 cases escampades, amb 1 hab., era poc més de 2 k. del centre de la ciutat: mal escrit *Taxida* en el *N.I.G.E.*, 1950; id., com nom d'un paratge allí prop (*BSCC* xi, 85); i *Tecida*, vella alqueria, que Forner atribueix a Borriana (*BSCC* xiv, 63).

MENC. ANT. 1252: Teccida (Traver, *Antigs. Cast. Pna.*, 32); *S. XIV: Teccida* (*BSCC* xiv, 203); 1395: 4 vegades en les *Vàlues*, en passatges com «un quartó

de vinya a *Teccida*».

ETIM. De l'àr. *taqsit*, de l'arrel *qst*, nom d'acció de la forma *qassaṭ* (*RMa*) 'repartir en forma adequada', en particular «déterminer la quantité que chacun aura à payer pour ses impositions» en *Bayan al-Mogrib*, i *Hayyan (Bassam)*; «imposer un tribut» en el *Fahrī*, «disponer, poner en parte, de parte, partir en partes, repartir» (*PAlc*); localment concretat com nom d'una contribució (*Qartas*), o d'un certificat de possessió (Lane, *Descr. de l'Égy.*; Dozy, *Suppl.* II, 344).

Tàer Beni~, V. Tàixer Beni~ Tafarra, Tàfer, V. T- (misc. àr.)

TAFERMATX

Tafermatx és una partida muntanyenca molt coneguda en les afraus més orientals de la serra d'Aitana, entre Sella i Benimantell, un poc a ponent de Callosa d'En Sarrià. Alguns pronuncien així; d'altres, potser més, diuen *tafarmàc*; però aquest pas de *e* a *a* en aquesta combinació és ben corrent.

El centre d'aquest territori el forma una carena rocosa i bastant escarpada, l'*Alt de Tafermatx*. És un nom que recorda fortament el cast. ant. *ataborma*, nom a Espanya d'un ocell de pas, «especie de àguila de color ceniciento y cola blanca», ben documentat en Juan Manuel, López de Ayala i Nebrija (per a la supervivència en parlars del Nord d'Espanya de *taborma* i *tadorna*, des d'on àdhuc passà a França, veg. *DCEC* IV, p. 926; i I, p. 311). Com assenyala Colin (*Hesperis* VI, p. 61 n.) avui s'usa *tâferma* «aigle de rivière», en parlars berebers del Marroc; i de fet tant l'estructura sil·làbica del mot com l'article aglutinat *ta-* demostren que no és mot àrab sinó camític.¹

La *e* del nostre NL coincideix del tot amb la de la forma bereber rifeña; i tant en aquestes terres com en tots els països muntanyosos abunden els ordnims derivats dels noms de l'àguila: en el mateix terme municipal, si bé separat de *Tafermatx*, hi ha un cim anomenat *l'Aguilar*, com en altres parts del domini català es troben *Niu d'Àligues* i *Aguilaniu*, poble de la frontera aragonesa, que en llatí degué ser *AQUILAE NIDUS*. Cf. l'art. *Xodos*.

Ara bé, observem d'una banda, que seria òbviament impossible d'explicar la terminació *-atš (-atx)* pels moderns parlars locals i fins per cap element romànic; mentre que en el *Diccionario esp.-rijeño y rijeño-español* d'Ibáñez, trobo un *mātiš* «cuna», acompanyat d'un verb *semaṭeš* «mecer o mover la cuna», que corrobora el caràcter radicalment bereber del mot. Hi ha, doncs, fonament per sospitar que un *tâferma-mātiš*, si significava literalment 'bressol d'àguiles', pogué pendre un sentit com el d'*AQUILAE NIDUS*.

En la toponímia immediata, hi ha els ordnims *Niu de les Àguiles* i *Tossal dels Nius*, en el terme de dos municipis que afronten amb aquest (Benidorm i Finestrat, tots dos entre 7 i 8 k. lluny de Tafermatx) on tenim la traducció catalana de la mateixa idea. És